

SERGIO BENVENUTO

Száz százalékig olasz

BENVENUTO,
Sergio
Városi legendák
Gondolat, 2004

„Az igazság angolul
beszél”
Magyar Lettre
Internationale, 37

„Olasz nyelvjátékok”
Magyar Lettre
Internationale, 39

„Bevándorlók
konkurenciája”
Magyar Lettre
Internationale, 40

„Az adófizetők
pénze”
Magyar Lettre
Internationale, 41

„Miért utalom
Berlusconit?”
Magyar Lettre
Internationale, 42

„Csak egy barbár
hiszi a többi kultúrát
barbárnak”
Magyar Lettre
Internationale, 47

„A Nyugat keresztye”
Magyar Lettre
Internationale, 49

„Párizs rejtelmei”
Magyar Lettre
Internationale, 57

„A kajmán országa”
Magyar Lettre
Internationale, 63

„A vallás mint
húzóágazat”
Magyar Lettre
Internationale, 67

„Szigorú atya és
gondoskodó anya:
jobb- és baloldal
a kapitalizmusban”
Magyar Lettre
Internationale, 70

„Akkor Párizsban”
Magyar Lettre
Internationale, 71

„A történelem
előre-
látathatatlanságáról”
Magyar Lettre
Internationale, 79

„Bevándorlás és
globalizáció”
Magyar Lettre
Internationale, 81

(RÓMA) – Az olasz tévécsatornák nagyrészt elárasztják a Montana-cég húskonzerv reklámjai. Ezt a húskonzervet minden olasz azonnal az amerikaikkal asszociálja, és a hirdetés valóban western-környezetben játszódik: egy revolveres fickó biztosít bennünket arról, hogy „a montanai hús száz százalékig olasz”, és rálő egy menekülő kereskedőre, aki egy másik húskonzervet próbál azzal eladni, hogy az is olasz. Ez a szokatlan oximoron – az olasz élelmiszer-patriotizmus western-környezetben forgatott üzenete – azzal magyarázható, hogy két nagyon különböző fajta fogyasztót igyekeznek elérni: egyrészt az Amerikát istenítő fiatalokat, másrészt háziasszonyokat, akiknek csak a „hazai” ételekben van bizalmuk. *Mangiare Italiano*, szószerint enni, ez az olaszoknak őket az Alpoktól egészen Szicíliáig egyesítő nagy nárcizmusa.

A Montana-hirdetés nem egyedülálló eset. Egyre sűrűbben lengetik a hirdetésekben az italiáni, az olasz lobogót. Ebből látszik, hogy a reklámos csábítók a honfitársaimnál nacionalista fertőzést érzleltek. Ez azt jelenti, hogy a Lega Nord szeparatizmusa megfeneklett.

Ugyanakkor Matteo Renzi rendkívüli eredménye a legutóbbi európai választásokon (a szavazatok közel 41%-ával) elfedi azt a körülményt, hogy a két EU-ellenes párt, a Lega Nord és a Beppe Grillo vezette mozgalom, együttvéve a szavazatok mintegy 28%-át szerezte meg –, többet, mint Marine Le Pen Franciaországban. Pár évvel ezelőtt Olaszország még lelkes Európa-párti ország volt. Mára azonban nemcsak egy új patriotizmus van növekvőben a hirdetésekben, hanem a xenofóbia is. A legutóbbi (2014 júliusi) felmérések szerint az olaszoknak majdnem a 70%-a véli úgy, hogy a bevándorlás sokba van nekik. Csakis egy kisebbségük tekinti ezt hasznosnak (Olaszországban a regisztrált külföldiek a népességnek alig több mint 7%-át teszik ki.)

Ez a nacionalizmus többnyire németellenes, különösen „a Merkel” ellen irányul. A számos baloldali részéről is megfogalmazott narratíva ehhez úgy szól, hogy Németországra és más déli országokra egy olyan megszorítási politikát kényszerít rá, ami ezeket az országokat gazdaságilag gúzsba köti. Ez a teória a második világháború óta mindmáig eleven németellenességből merít, ami ott rejlik a Németországnak főleg a futball és a gazdaság terén nyújtott rendkívüli teljesítménye iránt tanúsított lelkesedés mögött is. Olaszország legnagyobb napilapja, a milánói *Corriere della Sera* egyik vezércikkében például az állt, miután Németország az agyagba döngölte a brazil futballválogatot 2014. július 13-án, hogy „a németek bebizonyították, hogy németek, tehát egyetlenek”.

Olaszországot, akárcsak egész Európát, olyan gondolkodásmódok osztják meg, amelyek összeegyeztethetetlenek egymással. Egyrészt van az a törekvés, hogy az államokat egybeterelessé egy nemzetek feletti unióba. Másrészt erős szeparatista impulzusoknak lehetünk tanúi Spanyolországban (Katalónia, Baszkföld), Nagy-Britanniában (Skócia), Belgiumban (flamandok kontra vallonok) és Olaszországban. Európának egy izolacionista nacionalizmus nevében való elutasítása is terjedőfélben van – ebből is adódik az európai vezetésnek az ukrán válság kapcsán észlelhető zavara.

Európában majdnem mindenki meg van győződve arról, hogy ma az oroszok a „rosszak”. Putyin az új cár vagy az új Sztálin, ha úgy jobban tetszik. De ha Európán kívüliekkel beszélünk, egészen más hangokat lehet hallani: azt mondják, hogy Európa cinikus módon használ kettős mércét, kétféle értékrendet aszerint, ahogy az neki éppen előnyös. „Ti európaiak elítéltétek a Krím leválasztását, mert az ukrán kormány Európa-párti. De Németország annak idején elsőként ismerte el Szlovéniát, amikor az kivált Jugoszláviából. Ugyanígy nem tiltakozott senki Észtország, Litvánia és Lettország Szovjetunióból való kiválása ellen. Miért fogad el Nagy-Britannia, Spanyolország, Skócia és Katalónia esetében szeparatista népszavazásokat, és tiltakozik olyan elkeseredetten a Krímnek Ukrajnáról való leválása ellen? Európa politikája inkohérens.”

Ez a következetlenség annak a körülménynek tudható be, hogy az európaiak a nemzetállam két egymással ellentétes példája között ingadoznak. Az egyik minta, a romantikus, a 19. századból származik. Eszerint egy állam egy bizonyos etnikai egységnek kell hogy megfeleljen, amit általában nyelviileg is közös térségként fognak fel. Több olyan állam van azonban, köztük Spanyolország, Belgium és Ukrajna is, amelyek viszont nem felel meg ennek a paradigmának. Az ezzel szembeállítható példa az Egyesült Államok. Még a konzervatívok is kultikus tisztelettel övezik Lincoln elnököt, amiért az egy szörnyű háborúban megvédte a nemzet egységét. Azóta alapvetően úgy tekintik, hogy ha egy állam csatlakozik az Amerikai Egyesült Államokhoz, az mindörökké szól, erről nem lehet vitát nyitni. Az amerikai demokráciának van egy kemény korlátja: egyetlen állam sem dönthet demokratikusan az unió, az USA elhagyásáról. Ez az „amerikai” példa inspirálta a Krím kiválásának európai ellenzőit.

A különbözős logikája

A 2014-ben elhunyt Ernesto Laclau szerint ez az ellentmondásosság eleve bele van kódolva a politikába. „*On Populist Reason*” (A populista ész) c. 2005-ös könyvében alapvető megkülönböztetést állít fel „a különbözős logikája” és az „ekvivalencia logikája” között. Az ekvivalencia logikája a plebszet, személyek meghatározatlan és nem reprezentált tömegét arra készíti, hogy *populus*-ként alkossa meg magát, és ily módon hozzon létre egy nemzeti állampolgárságot. Minden állam és minden párt egy olyan konstrukció, amely egyének vagy csoportok összességét mint totalitást, egységes egészet képviseli, túllépve a mindenkorai tagok különbözőségein.

De működik ugyanakkor mindig a különbözős, a differencia logikája is: minden polgár eltér egy tetszőleges másiktól. Sok olyan polgár van, aki nem tudja elviselni a saját hazáját. Sokan kivándorolnak, sokan pedig másnak, különbözőnek érzik magukat honfitársaiktól. Történelmileg ezek a különbözőségek mégis megalvadnak, „totalitást” képeznek, aminek következtében a differenciák ekvivalenciákká válnak. Laclau azt írja, hogy „az a totalitás, amire de facto minden politikai entitás törekszik, sikertelen, kudarcot valló totalitás”.

A nemzetállam mindig egy totalizáló folyamat, de ez a totalizálás ugyanakkor mindig tökéletlen is, sokakat

mégis kifejejt. Ez a tökéletlenség emberek egy bizonyos aggregációját arra készíti, hogy „elkülönülni” („szeparálódni”) próbáljanak. A különbözős logikája az eltérőkre támaszkodik, bárkik legyenek is ezek. És így adódhat az is, hogy Ukrajnában sokan érzik magukat inkább oroszoknak, mint ukránoknak, bár Ukrajnában mindenki tökéletesen beszél oroszul. Ezért van az, hogy sok skót érzi magát inkább skótnak, mint angolnak, holott ők is csak angolul beszélnek. És ezért érzi magát sok ember inkább flamandnak, mint belgának, stb. ... A szubidentifikációk eluralkodása azzal a jelenséggel hozható összefüggésbe, hogy a nemzetállam által megtestesített totalitás valamilyen módon mindig kudarcra van ítélve.

Laclau szerint a nemzetállam egy „üres jelölő”. Ez a nyelvészetből kölcsönzött kifejezés. Egész sor egymáshoz képest teljesen heterogén, sokszor egymásnak ellent is mondó törekvés, óhaj, identitás megy át egymásba egyetlen név alatt. Röviden: a „nemzetnek” nevezett jelölők tetszőlegessé. De olyan konstrukciók ezek, amelyek történelemalkotó erővel bírnak.

Így találtak ki az első világháború győztes hatalmai egy nemzetet, amelynek az „Irak” nevet adták. Kurdok, szuniták és síták tartoztak ide, itt-ott elszórtan keresztények és még jezidék is. Ütköző államnak szánták a jövőben esetleg megerősödő iszlám hatalmak közé.

Az iraki patriotizmus egy mesterséges gyarmati produktum volt, ami azt a problémát hozta magával, hogy a Szaddam Husszein nevezetű totalizáló jelölő kiküszöbölése után a különbözős logikája kerekedett felül.

Az üres jelölő

Az olyan országok, mint Olaszország vagy Franciaország nem „autentikusabbak” Iráknál. Minden nemzetállam üres jelölőkön alapul. Bár az olvasóknak nem könnyű felfogniuk, hogy mennyire üresek az ő identitás-jelölők, mert Olaszország a világ leghomogénabb országa. Csak Olaszországban beszélnek olaszul Tessen Svájci kanton leszámítva. És minden olasz olaszul beszél, alig vannak nyelvi kisebbségeink. Lényegében csak egyetlen – ólasz – vallásunk van, a katolikus. És túl minden regionális eltéréseken ott van nekünk a *cucina italiana*, az olasz konyha, aminek az olívaolaj a szimbóluma, amire nagyon büszkék vagyunk. A montanai húskonzerv reklámja azon a jelölőn nyugszik, amelyben minden olasz osztozik: „Mi vagyunk az az ország, ahol olyan jól lehet enni, mint sehol másutt a világon!” Minden arra készítet minket, hogy úgy gondoljunk, Olaszország nem üres, hanem teljességgel feltöltött jelölő, aminek egy valódi nép felel meg. Ugyanakkor Olaszországban mindig voltak szeparatista mozgalmak is: Szicíliában, Északon és Dél-Tirolban.

Amikor 1861-ben megalapították az olasz királyságot, csak egy művelt kisebbség beszélt olaszul. A népesség túlnyomó része, jórészt paraszti többsége csak a helyi dialektust beszélte. Később olaszok milliói vándoroltak ki Észak- és Dél-Amerikába. De ha egy calabriai és egy piemonti találkozott egymással össze New Jersey-ben, nem értették meg egymást. Az általános tankötelettségnek és a rádióknak köszönhető, hogy mindenki megtanult a toszkán nyelvjárásban beszélni. Az olasz mint nemzetállam a művelt rétegek csinálománya volt, egy kisebbségé, amely azért küzdött, hogy ezt az üres jelölőt, hogy Itália, tartalommal töltsék meg. A 19. században csak Lombardia és Velence volt egy idegen állam része. Az összes többi olasz államot olaszok kormányozták. Miért volt anyi-

ra fontos ezeket a kis államokat egy nagyobb államban egyesíteni? Mert az ekvivalencia totalizáló logikája egy bizonyos ponton túlsúlyba került a differencia logikájával szemben. A katalán, baszk, gallego, skót, padániai és orosz-ukrán irredenták azt tanúsítják, hogy a különbözős logikája továbbra is hatékony.

Alfred Jerry Übü királya azt mondta: „Éljen Lengyelország! Mert ha nem volna Lengyelország, nem volna Lengyelország!” – és ezt egy olyan időszakban mondta, amikor Lengyelország mint állam nem létezett. Ez azt jelenti, hogy Lengyelország még mielőtt önálló állammá vált volna,

megvolt mint jelölő, és azt a jelölőt a történelem politikailag megvalósította. Nem kéne tehát egyszerűen koherens együttesek – társadalmi osztályok, etnikumok, vallási térségek stb. – meglétéből kiindulnunk, mielőtt a politikai játéktéren belül megkapták volna az elnevezésüket.

Nincsenek eleve adott társadalmi realitások, amelyek később politikai formát öltenek. Inkább a politikai reprezentációk azok, amelyek a sok és egymástól buta módon különböző egyénből álló heterogén *plebs*nek társadalmi identitást kölcsönöznek.

KARÁDI ÉVA FORDÍTÁSA

SUSANNE RÖCKEL

Új Európa – Vázlat a Dunáról

(CALAFAT) – Calafat régi Duna-kikötő. Genovai munkások nevezték el így, akik a 15. században a hajók tömítését végezték, és itt letelepedtek. A városhoz illő kép: mint hullámok nyaldosta hajó, építette magát mindig újra és újra a városka az évszázadok során. Ma az Európai Unió finanszírozta vadonatúj Duna-híd, az Új Európa árnyékában húzódik meg. Az óriási építményre több széles, majdnem teljesen hibátlan bekötőút visz fel, hogy, mint mondják, megerősítse a Románia és Bulgária közti kapcsolatot, és általában a Duna két partján fekvő országokét. A Lengyelországból Törökországba vagy Litvániából Macedóniába tartó kamionoknak már nem kell felszállniuk a kompra, ami emberemlékezet óta szeli át éppen itt a Dunát, sokkal gyorsabban átboghatnak a hídon a céljuk felé. Az áruforgalomnak ez bizonyára jót tesz.

A kikötő volt Calafat szíve. Itt rakodták át a gabonát, olajat és bort, mindazt, amit a környéken, az óriási oléni birtokokon megtermeltek. Itt várakoztak hosszú sorban a teherautók az elmúlt évtizedekben a sorompók előtt. Ma a széles, göröngyös bevezetőút a kutyák birodalma. Vonakodva tér ki autónk elöl egy fekete, kehes, poros, elvadult kutya és egy rühes máltai selyemkuty. Rózsaszín, sebes bőre kilátszik az összetapadt szőrcomok alól. Az indító- és vémépületek elhagyatottan állnak. Pár elavult daru és egy világoskékre mázolt pontonhíd látszik – ez utóbbi valószínűleg étterem és a kamionosok szállása volt valamikor. A hosszabbik oldalára olajfestékkel gondosan felfestették, megörökítették mind a tizenyolc romániai Duna-kikötő nevét. A mólón szeretetreméltó, ma már szintén üresen tátongó épület. Ez volt a régi, nyitott váróterem: fehér oszlopaiból, lendületes, törökös boltíveiből és színes terrazzo padlójából nemcsak az átszállás pusztá várához árad, hanem egy vasárnapi kirándulás várához is.

Nem messze, az egyik régi hivatali épületben egy ór él. Száritókötél, paradicsompalánták, egy kupac fiatal kutya a málló vakolatú fal árnyékában. Az ór fiatal, napbarnított férfi. Sodrós cigarettát szív, és eléggé hiányos a fogsora. Mi lesz vajon a kikötővel, kérdezzük. Vállat von, honnan jöttek, kérdi. Németországból! Tavaly volt ott. Minden nap dolgozott tizenkét órát, reggel héttől este kilencig. De nem voltak papírjai, úgyhogy hazajött. Hát igen, és most a régi kikötőt őrzi, meg azt a pár horgászt ellenőrzi, akik idejönnek horgászni, beszedi azt a néhány lejt, amibe a parkolás kerül. Meddig tart vajon, míg összegyűjti a következő útra a pénzt? A város új központjában, a kikötő feletti dombokon nagy reklámok hirdetik az ügynökségek ablakában: hetven euró busszal Spanyolország, ötven Görögország. Nem jókedvükben utazgatnak itt az emberek. Aki megteheti, külföldre utazik dolgozni.

Calafat régi központját a pályaudvar előtti téren, a folyó kanyarulatában álló épületek alkotják. A tér ma már egészen lepusztult. Berácszott büfé, ahol már semmit sem kapni, elárvult, málló vakolatú épületek, kátyúk, gyom, szemét mindenfelé. De a pályaudvar vörös és fehér téglapülete még működik, noha a jegykiadó ablakok rég bezártak a magas, stukkódíszes, mintás kőpadlójú váróteremben, és a kézzel írt táblán, amelyen az induló vonatok és a célállomások vannak feltüntetve, a legtöbb járatot áthúzták. Kinn, a peron mellett két hatalmas vadgesztenyefa áll. Egy férfi telefonál várakozás közben a megsüllyedt padon.

Az itt élő birtokosok és gabonakereskedők nyitottak voltak és felvilágosultak. Alaposan megtervezve építették városukat, ahogy a szigorú négyzetháló mentén meghúzott utcák is mutatják, és nagy hangsúlyt helyeztek a kertekre. Calafat zöld város volt és az ma is. Még parkja is van, ami a domboldalon egészen a Duna-partig húzódik – festői utak és lépcsők, kis kilátóteraszok tagolják, sőt, egy díszesen kiépített forrást is találunk. Igaz, víz ma már nem fakad belőle, a lépcsőfokok szétporladnak, a fákat nem gondolzza senki. A park szélén hatalmas szocialista szoborcsoport a hősi román csapatok emlékére, amelyek 1877-ben éppen ezen a ponton keltek át a Dunán. Románia Oroszország oldalán vett részt az orosz-török háborúban, és a törökök felett aratott győzelemmel saját függetlenségét is sikerült kivívnia.

Ezzel a jelentős ténnyel a város láthatóan még alig tudott valamit kezdeni. Hátat fordított a zászlólengető kőharcosoknak, akik komoran tekintenek a Duna túlsó felé. A szerény, egyszintes, színesre festett házacskák a dombon az új központ felé fordulnak. Kisemberek laknak itt, a mobiltelefon-bolt alkalmazottja talán, a Boutique Françoise tulajdonosnője, a helyi internetkávézó eladója, az autószervizből a szerelő, aki egy óra hosszát tisztogatta porszívóval és szivaccsal kívül-belül a kocsinak, majd átszámítva három eurót kért a munkáért. Mindenhol érezni a kertek és virágok felett érzett örömet, mindenhol előtűnik a falu, a vidék szövege. Gyümölcsök-től roskadozó fák; a kerítések és falak tövében burjánzik a rézvirág, a mályvarózsa, a bíbor kasvirág; az utcákat öreg hársfák és akácok szegélyezik.

Az itt lakók a 19. század pompás épületeivel távolságtartóan bánnak. A leghalványabb igyekezetet sem érezni, hogy észrevegyék a számos klasszicista homlokzatot, amelyek magukban omladoznak a pályaudvartól nem messze a folyó kanyarulatában. Hogy helyreállítsák a játékos díszítményeket, az erkélyeket, balkonokat, bádokgupolákat, a tornyokat és tornyocskákat, melyeket oly bőkezűen raktak fel a házakra egykor. Csak

a pénz hiányán múlna? A tisztázatlan tulajdonviszonyokon? Nemcsak a régi postaépület és őshonos családok tulajdona mállik itt szét, de az impozáns Grand Hotel is üresen áll és nemsokára valószínűleg összedől, míg a domb tetején a ronda új hotel betontömbje virágzik, és a város nevezetessége lett.

A régi épületek a saját történetünket jelenítik meg, és a történelem az identitásunk alapja, tanítják Németországban. De itt, Calafatban, hirtelen rosszízűvé válik a szó a számban, hazugnak tűnik, mintha az identitás afféle luxus volna, amit csak akkor engedhetünk meg magunknak, ha jóllakottan, biztonságban élünk. Itt a múlt egészen másképp van jelen, mint nálunk. Nincs láncolat, amire felfűzhetnénk, ami összefüggést teremt, történetté teszi, amiben vitathatatlanul helyünk van. Bizalmatlanul, távolságtartóan, szinte gyámoltalanul tekintenek rá az itt lakók. Talán egy kis büszkeség is keveredik ebbe, a dacos és közönyös fajtából: Ugyan mit értünk mi el mindezzel? Calafat olyan város, amiről nem tudunk hiánytalan képet összerakni. Szilánkokból, elkezdett történetekből, magukra maradt befejezésekből összekalapált zavaros és széthulló építmény ez. Mindenhol előbukkan valami, ami el lett kezdve, de máris tarthatatlanná vált; jött valami más, aztán megint más, és mi marad akkor az örökkévalóságnak?

A görög-katolikus templomot egy régebben hangadó görög család alapította Calafat legmagasabb pontján. A tucatnyi felújított és karbantartott régi épület egyike a városban. A templomszolga megmutatja az alapítóról készült olajfestményt. A vásznon bombaszilánkok szag-gatta lyukak – a bombát a németek lötték a városra egy hajóról, hogy lerombolják a templomtornyot. De a templomszolga legkevésbé sem gyűlöli a németeket. Egy mozdulattal, könnyedén összeköti az 1944-es bombatalálat pontosságát és a békeidők német focistáinak pontos lövéseit, melyek évekkel ezelőtt legyőzték a reménytelen román focicsapatot. Ha dolgozol, tedd úgy, mint a németek, mondja tiszteletteljesen, miután lelkesen és a legnagyobb pontossággal elmesélte az 1982-es craiovai focimeccset.

A hetvenes években a város peremén óriási műtrágya- és konzervgyárakat húztak fel. Ma elhagyatottan állnak. Kémények, csövek, tornyok, vágányok, kitört ablakú irodaépületek labirintusa húzódik ma előttünk, egy rozsdás vízvezeték vezet az utca mentén a dombon át egészen a lakótelepekig, ahol valamikor több ezer munkás lakott. Láthatóan mi vagyunk az egyetlenek, akiket a grandiózus romok érdekelnek. Forráság van, minden mozdulatlan. Az utca szélén zizik a szemét, a porban kutyák hemperegnek, a szikár díszlet előterében egy pár girhes tehén legelészik. Mit tehet az ember a Ceausescu-éra maradványai? Nem mozdítják el, nem takarítják el, nem tesznek rendet – mint mi, németek, oly hevesen a háború után –, csak arrébb mennek, távolságot tartanak. Újra kezdik máshol az életet, mintha nem lennének benne egészen biztosak, hogy nem lesz-e még szükség valamikor az otthagyt dolgokra.

A városi múzeum a Mariscu család kis, rokokó kastélyában rendezkedett be, amit a család fiatalon elhunyt leánykájára emlékére építtetett a 20. század elején egy francia építésszel. Az igazgató maga vezet végig minket a termeken. A gipszstukkós, parkettás szobák falán olcsó műanyag keretben, spárgára akasztva, többnyire ferdén lógnak a helyi művészek képei a plafonról. Itt-ott akad közte egy-egy kisebb Grigorescu olajfestmény, paraszt-asszonyok a patakparton, egy szép, fehér, fekvő tehén zöld háttér előtt. Grigorescu Barbizonban élt, és az impresszionisták tanítványa volt, de munténiai ikonfestőként kezdte, ami szintén sajátos megvilágításba helyezi az ország összeeskabált történelmét. Átme gyünk egy

török kávézóknak berendezett szobába, aminek falán régi falfestmények vannak és egy téli kert tartozik hozzá – tele mindenféle mai ócskasággal –, majd a nagy szalonba. A szalon plafonja színes üvegből van. Amikor táncoltak, a körbefutó galériáról szóltak a zenekar hegedűi és trombitái, mintha a mennyekből zenélnének.

Közvetlenül a kis kastély bejárata mellett, ott, ahol egykor a vendégeket fogadták, jobbra és balra két nagy tükrök lóg a falon. Amikor a múzeumigazgató búcsúzás-képp kezét csókol, egy pillanatra belefeledkezem a végtelen tükröződésbe. Kik vagyunk mi itt, a megszűnő és újra meg újra összeálló határok kavargásában, mi, külföldiek, Európa gazdag és bebábozódott középpontjából, itt, ahol minden korszak mintha egyszerre létezne, ezen a tájon, a Havasalföldön, ami nekünk a messze fekvő, az elérhetetlenül távoli színimája, és ami egyszerre annyira közel van. Végtelenül megsokszorozódva, szűkülő kicsinyítésben vonz be minket egy olyan térbe, aminek mintha nem is lennének határai.

Az Új Európa-híd felé vezető úton van a temető. A fehér kőkeresztek mellett a tipikus oltféniai háromszögű fakeresztek átláthatatlan serege sorakozik. A fejfákat faragott virágok, napok és holdak és más vallási jelképek díszítik. „Gyűlölet és ellenségeskedés nélkül, 1937” feliratú kapun át vezet az út a dombtetőre, ahol a gazdag, régi családok síremlékei találhatóak. Akár elhanyagoltak, akár gondosan karban tartottak, őrzik a népek és nyelvek erre a vidékre jellemző sokszínűségét. Van köztük katolikus kápolna, ortodox minibazilika, egy görög fanarióta obeliszkje, kis mecsethez hasonló emlékművek. Valószínűleg az a zsidó és szerb polgármester is itt fekszik, akik Calafatot a korábbi évszázadokban irányították. Lejebb, a folyó felé nyugszanak a szegények. Egy sírfeliratot lefordítottak magamnak: „Egész életünkben / ezt a földet műveltük. / Nem marad más belőlünk / csak a kereszt a sírunkon.”

A terület legmagasabb pontján egy hatalmas fekete nyárfák áll. Ahogy közeledünk, mintha élne. Tucatnyi, nem, több száz seregély száll fel cserregve a levegőbe, csapkodó menet, nyugtalanul hullámzó madársereg, mintha a holtak lelkei szállnának fel, hogy ajándékkal eljárnak nekünk egy táncot. A megfoltozott ég táncának

nevezem magamban. Pár munkás jön szembe ásóval a vállán. Bonjour!, kiáltja utánunk az egyikük.

Nem egészen negyed órával később átkelünk a hídon, és már Vidinben is vagyunk. Amennyire a szegénység jeleit meg tudom ítélni, itt még rosszabb sorok van az embereknek, mint Romániában. Még több omlólével lévő lakótelep a hetvenes évekből, a széles, gondozatlan Duna-sétányt rozsdás padok szegélyezik, a padokon hajléktalanok alszanak. A játszótéren verébcsapat zajong a kék-piros, öreg hinták között, lombot seprgető, fehér főkötős asszonyok cigarettáznak a háborús hősök hatásvadász emlékművének tövében, ami nem hat kevésbé magányosnak és nevelésesnek, mint párja a calafati parkban a túloldalon. A múlt században, vagy ki tudja mikor, bizonyára nagyon szép park volt. A szélen ott sorakozik egész közel egymáshoz az ortodox templom, a mecset és egy nagy, neogótikus zsinagóga, az ablakai betörve, a tető beomolva.

Valahol a városban, aminek mintha nem lenne központja, van egy piac. Minden elképzelhető dolgot lehet ott kapni, szerszámot, cukorkás dobozokat, csészéket kistányér nélkül, régi tévét, fa boroshordót, kotkodácsoló tyúkokat. A tér szélén ráncos, fehér kendős asszonyok ülnek, és paprikát meg paradicsomot árulnak minden létező színben és alakban, meg mézet és olajat befőttesüvegben, fűszereket, háziszappant, horgolt babcipőcskéket. Az egyik parasztasszony előtt két vadonatúj, házilag kötött, csavartmintás pulóver, az egyik piros, a másik zöld, vastag, szúrós, trágya és széna és füstszagú gyapjából (vagy csak képzelem, hogy ilyen a szaga?) – birkagyapjú, ami kétségtelenül erről a vidékről származik, talán ugyanabból a faluból, ahonnan maga az asszony. A gyapjút fonallá kellett szőni, fel kellett csévélni, meg kellett mosni, be kellett színeznit. Hányan végezték el vajon ezt a munkát? Hány estéjébe teltt ennek az idős parasztasszonynak két pulóvert megkötni? Mintha ráöntötték volna őket! Megkérdezem, mennyibe kerül. Szétnyitja mindkét tenyerét. Tíz lev, átszámolva öt euró. Öt euró két pulóverért! Az új Európa egy másik bolygón fekszik.

GYŐRI HANNA FORDÍTÁSA

Nem véletlenül bukkant fel benne ez a gondolat. Már régóta úgy tekintett élete kitüntetett helyszíneire, mintha barátai lettek volna. Nemcsak használta őket, nemcsak átment rajtuk, bejárta, koptatta őket, hanem egy bizalmas viszonyt próbált kiépíteni velük. Tudta, ha megosztja idejét, figyelmét, érzékenységet, a helyek is felkínálják magukat neki, és a Földön elérhető végső dolgok ízével, hatalmával ajándékozzák meg őt. A helyek nemcsak végigkísérik életünket – szokta mondogatni. A helyek tekintetek, amikben viszontláthatjuk magunkat. Arcok, amiknek tükrében megérezhetjük. Ezért kell megfontolni, milyen helyeket akarunk magunknak – bizonygatta, hogy milyen helyeket őrzünk meg. Mert egy idő után a megőrzés lett a lényeg. Meg a találkozás. Minél több helyet járt be, minél több helyen élt, annál inkább átjárta az egymásraltaltság érzete, saját védtelenségében a helyek védtelenségére ismert. Megrémítette a benne pusztuló helyek érzete. Szakadozó terekkel, szétmálló domborzatokkal, elpárolgó magaslattal, tartalmukat veszített kontúrokkal volt tele az emlékezete, amin néha átütött egy részlet, egy vonás felkavaró konkrétsága. De nem akarta újabb helyek halmozásával elfedni a benne lepusztult tájékokat. Mintha saját magát árulná el ilyenkor. A túl sok felszámolja őt, a jól kiválasztott kevés megőrzi, kellett megállapítania. És keresni, kutatni kezdte a megőrzés módját, a kiválasztás és a konzerválás technikáit, amelyek annál bonyolultabbá, de ugyanakkor izgalmasabbá is váltak, minél terjedelmesebb helyekkel, minél szövevényesebb, jelentőségtelegebb viszonylatokkal kellett megbirkóznia. Ahogy most Budapesttel, élete egyik, az időben lassan odébb csordogáló középpontjával; próbált megnyitni a város irányába, próbálta magára engedni a város impulzusát, azért, hogy az jelölje ki, mit tegyen, merre menjen.

Lassítania szerette volna a lépteit, nem akart neki-szaladni a városnak. De ez nem akart sikeredni, ezen a helyen nem találta, nem találhatta kimértebb lépéseinek illesztékeit. Mindenki sietett körülötte, egyetlen, abszolútnak vélt célja után rohant, és ez a rohanás őt is arra ösztökölte, hogy iparkodjon, szedje a lábait, ne ő válasszon, hanem csak ráhagyatkozzon az általános sebességre, s hagyja, hogy az jelölje ki a számára megmutatózó dolgok értelmét és jelentőségét. Mintha egy ilyen helyen a lassúság csak a kivetettség, a feleslegesség érzetét tudná megszűlni.

Egy darabig még így lesz – vont a következtetését, miközben megpróbált szétnézni a pályaudvar előtti buszmegállóban. Egy hatalmas tér nyílt meg az állomás előterében, egy tágas panoráma, ami mégis megvonta magát a kereső, kutató pillantások elől. Hiába a tágasság, hiába a nagyság, mindez a szétmozgás, felbomlás állapotában mutatkozott meg. De talán tévedés felbomlásról beszélni ott, ahol a nagyság eleve nem tud megképződni. Ahol nincs semmi, amin megállapodhatna, megpihenhetne a kereső tekintet. Amiből kiindulva felépíthető lenne a látvány egésze. A reggeli autó- és gyalogosforgalom ezernyi összefüggéstelen képre tördelte szét az éppen átépítés alatt lévő teret. Az összegubancolódott utakon gépkocsik, kisteherautók, autóbuszok száguldoztak, az elvezető oldalfalak között szorongva férfiak, asszonyok, biciklisek próbáltak utat törni maguknak, míg a feldúlt tér közepén munkaeszközök, ipari hulladékkal feltöltött konténerek voltak összezúfolva, az ég irányába pedig két hatalmas, fordított „L” alakú daru ágaskodott. Volt mit megfigyelni, lehetett volna min elidőzni, mégis a látvány egyetlen részletén sem tudta megpihenetni tekintetét. Hiszen a képek maguk is elmozdulásban voltak, képtelenek voltak megőrizni lényegüket, utalásait képtelenek

TAMÁS DÉNES

Budapest már nem repül

(SEPSISZENTGYÖRGY) – „A helyek elvesznek.” Ez a mondat járt a fejében, amikor egy korareggeli órában leszállt a vonatról – a Budapest Keleti pályaudvaron. A „Keletiben”, ahogy erre fele nevezték ezt a helyet, egy égtáj terhes jelentését illesztve hozzá. A hely mindent megtett, hogy rászolgáljon megnevezésére. A januári szürkeség által uralt hatalmas csarnok ide-oda rohangáló emberekkel volt feltelve, akik úgy lépkedtek, vonultak az állomás fedett terében, mintha feszes, célirányos lépéseikkel elleplezhetnék az otthonról még bennük ragadt álmatag bizonytalanságot. A felettük boltozódó, berácsozott üresség nem vonzotta magához a tekinteteket, sokkal inkább az emberek jelentéktelenségét emelte ki, kicsinyesen zsuporgatott szándékaikat helyezte az őket megillető térbe. Mintha még az eladásra felkínált portékák – olcsó könyvek, DVD-k, újságok, rossz, instant ételek – is csak arra szolgáltak volna, hogy rajtuk keresztül az átmenetiség, az ideigenesség ülhesse ünnepét. Látszott: ide nem lehet megérkezni. Ahogy elköszönni sem lehet. Csak az otthonlanság termelődésében lehet

részt venni, ami minden egyes lépéssel, minden mozdulattal tovább növekszik, tovább dagadozik, hogy egyszer, amikor megfelelő nagyra nőtte ki magát, rátörhessen a városra, teljesen elfoglalhassa magának.

„Elvesznek a helyek, akár a barátságok” – ismételte meg magában útközben szétrágott gondolatát, és megpróbált elindulni a kijárat felé. Nem volt miért sietnie, tíz szabad óra várt rá, ennyit tudott időzni a városban, míg újra vonatra száll és elindul következő állomása felé. Nyilvánvaló, hogy igyekezett jól megválasztani lépteinek célját és iramát. Siethetett is volna. Elvégre a tíz óra kevés egy ekkora városnak, ő pedig nem csak a város szövevényes nagyságának kellett, hogy megfeleljen, hanem valamilyen módon a saját múltjának is, annak a három évnek, amit a régmúltban ebben a városban töltött, ahonnan aztán tovább kellett állnia, maga mögött hagyva barátokat, helyeket: eleven emlékeket. De pont ez a kettős kihívás tette óvatossá, meg a benne egész úton érlelődő gondolat, amiben egy élet egyre nehezebb tapasztalata csapódott le, miszerint: a helyek elvesznek, akár a barátságok.

voltak védelmezni, közelségük egymást fertőzte, rángatózó körforgások során egymást oltották ki.

Ez a szertefutó látvány mégsem nyugtalanította különösebben. Azzal a tudattal állt a buszmegállóban, hogy az ő közlekedése nincs teljesen a hely adottságainak kiszolgáltatva, hiszen útja nem is a jelenbe, hanem az időnek és a térnek egy titkos dimenziójába van belefoglalódva, valahol a jelen és a múlt kereszteződésén vezet keresztül. Már rég kigyakorolta magának az ehhez az úthoz szükséges figyelmet. Bármilyen térben találta magát behelyeződve, egyből keresni kezdte tekintetével a tér kitüntetett pontjait, egy különösebb formát, alakzatot, egy áttételt, egy megsokszorozódást, egy ritmust az anyagban, valamilyen árulkodó gyűrődést, akár hibát. Ezeket a részleteket mindig alaposan szemügyre vette, a bennük kereszteződő állandóságot és dinamikát próbálta átérezni, de volt, hogy csak becézte őket a tekintetével, alig ismerkedett velük, már búcsúzott is tőlük, de úgy, hogy mindeközben törekeny esszenciájukat megpróbálta emlékezetébe betáplálni, hogy később a visszatérő ismerettség érzetével akadhasson rájuk, rajtuk keresztül újra átélhesse a hely egészét. Ezt tette a városokkal is. Azokat a helyeket kereste-kutatta bennük, ahol elevebben történik meg a város, ahol szétszórtsága erőre kap, kivonata jobban összesűrűsödik. Nemcsak a kitüntetett helyek, épületek vonzották, sokkal inkább azok a rések, szabadon hagyott helyek izgatták, ahová személyes jeleit – gondolatait, érzéseit – elhelyezhette. Finoman irritálni próbálta a teret, hadd tegyen vallomást magáról, hadd árulja el hovatarozását. Majd visszatérve a városba már csak ezeket a kitüntetett helyeket kereste, megpróbálta újra megérinteni, újra összekötni őket, így emelve be a jelenbe az emlékezet városát. Mintha szelíden megérintve a város általa kitüntetett pontjait, keresztezve a jelent a múlttal, a jelen elfutó pillanatába belevonva a múlt megannyi feledhetetlen rétegét, nemcsak megőrizhetné, hanem újra elevenné tehetné maga számára a várost.

Újra röptethetné, a levegőbe lökhetné. A túlszúfolt hetes autóbussz vitte le az Astoriára, onnan akart nekikezdeni útjának. Először betért reggelizni a Rákóczi út jobb oldalán található apró kínai gyorsbűfibe. Mindig innen indított. Egy idegen, szokatlan, de mégis visszatérő ízt akart érezni a szájában, mintha ezzel, nem az Úr testét, de legalább a város vonzó másságát vehetné magához, a szó szoros értelmében ráérezhetné arra, ami legyen bármennyire ismerős, mégis mindig idegen marad számára. Nem a legegzetikusabb ízeletet kereste. Most is, mint mindig, szezámmagos csirkefalatot kért, melléje kockára vágott hasáburgonyt; a krumpli szétmálló állagával összekeveredő édeskes-csípős ízzel akart eltelni, ami mindig ugyanazt a hatást váltotta ki belőle: minél jobban feltelt vele, annál taszítóbbnak, érellytöbbnek érezte, ahhoz, hogy később, hónapok múlva, elfelejtse ezt a taszító ízt, és megint erősen vágyja. Szerzetárasan vette magához a falatokat, mintha velük együtt nemcsak a szükséges táplálékot, hanem a múlt édes-csípős ízét is magába táplálhatná, eltelhetne annak fullasztó nagyságával. „Időzabáló vagyok”, jutott eszébe, és nem tudott szabadulni attól az elfutó, de mégis nyugtalanító érzéstől, hogy most tulajdonképpen a saját végtermékét, saját ekrementumát gyűri magába.

Innen a Könyvudvarba ment át. Először alászállt a felújított, s ezért számára még ismeretlen Astoria aluljáróba, átsétált a múmárvány oszlopok között, majd felbukkant a Múzeum körút jobb oldalán, betért egy boltíves kapubejárón. Ez egy téglalap alakú belső udvarba vezetett át, ahonnan a könyvesbolt ajtaja nyílt.

Budapest elsősorban a könyvek városa volt számára. Egy határtalan vadászmező, titkokat rejtető dzsungel, az egyetlen hely, ahol a legteljesebb mértékben élhetette ki a könyvek iránt érzett, még a gyerekkorából magával hozott szenvedélyét. Ennek a vadászmezőnek volt a centruma a Könyvudvar, a kiselejtett és leszállított

áron vesztegetett könyvek birodalma, ahol szabadon csemegézhetett a felhalmozott könyvek között, miközben nem kockáztatta, hogy máshol drágábban veszi meg az itt is megtalálható könyveket. Volt, amikor egy hátizsáknival tért vissza innen távoli otthonába, most mégiscsak szédelt a felhalmozott könyvek között, rá-rábólintott az ismerős címekre, kezébe vett egy-egy könyvet, de nem lapozta fel őket, legfeljebb tenyerével végigsimította borítójukat, mintha a múltnak a láthatatlan porát is sikerülhetne letörölni róluk. Talán a pályaudvar környékén szerzett élményeit vonzolta át ide magával, gondolta. Mert ahogy tovább állt az összeszúfolt könyvek sorai között, azt kellett észrevennie, hogy tulajdonképpen ez a sokaság nyugtalanítja, ez az összesajtozott bőség, mintha az elme alagsorára tekintett volna alá, térdig botorkált a lesúrlódott, áttetszővé vált emlékképek, a világtalan gondolatfoszlányok között. Úgy érezte, ez a sok könyv, album, atlasz, képeskönyv, ez a sok egybekötött enyv- és ólomzagú papír csak azért lehet itt, mert engedélyt adott rá egy kiismerhetetlen hatalom, ami lassan uralma alá hajtja ezt az egész várost, sejtette meg az elkövetkezendőt. Csak ezt a könyvesboltot nem, nézett megint szét a könyvek hosszú során, ezeket a könyveket sosem, mert számára a könyvek használhatatlanok, használhatatlanok és feleslegesek.

Kitámolygott a könyvesboltból. A belső udvar hátulsó kijáratán hagyta el a helyet. A Károlyi-kert felé tartott, ez volt a harmadik állomása zárandoklatának, egy kert, ahol végre kiengedhetett, fellélegezhetett a város, ahol a kiültetett virágok, a zöldellő sövények, bokrok és fák között még a szétrángatott idő is visszanyerhette belső tartását, lassú iramát; ami számára mégis leginkább egy arcot rejtett, és egy befeljezetlen mozdulatot. Tulajdonképpen az apró kövekkel felszórt elvezető utakat szerette itt leginkább. Rajtuk nem lehetett sietősen lépkedni, nem lehetett rohanni, minden lépésnek külön-külön kellett

TAMÁS Dénes
Honfoglaló esszéek
Komp-press, 2013

„Egy új határozatlansági reláció”
Magyar Lettre Internationale, 68

„Két tér, két város”
Magyar Lettre Internationale, 74

„Egy kis erkölcsi traktá”
Magyar Lettre Internationale, 75

„A falak még állnak”
Magyar Lettre Internationale, 76

„Este a székyeknél”
Magyar Lettre Internationale, 78

„Tájképzés”
Magyar Lettre Internationale, 79

„Képek egy vasúttállomásról”
Magyar Lettre Internationale, 82

„Apákkal a fiúkat”
Magyar Lettre Internationale, 86

„Otthon egy lakóegységben”
Magyar Lettre Internationale, 88

 WWW.NORANLIBRO.HU					
					
VÉGEL LÁSZLÓ	MOYAN	LIPP TAMÁS	GREGOR MAYER	ROCKENBAUER ZOLTÁN	MICHAEL D. WATKINS
NÉGY SZEMKÖZT MÁRAIVAL – Naplójegyzetek, 1992–2014	BÉKÁK	TURULMADÁR FENN AZ ÉGEN – nemzeti legendárium, 1849–1914	A NAGY ÖSSZEESKÜVÉS – A szarajevói merénylet és következményei	APACS MŰVÉSZET – Ady Zoltán festészetben és a kubista Bartók (1900–1919)	AZ ELSŐ 90 NAP
„...amíg valamilyen életlehetőségem van itthon, nem megyek el, itthon maradok, megeszem az utolsó nadrágom és letöröm a plombát a fogamból, de nem megyek el.”	A Nobel-díjas kínai író Békák című regénye 2010-ben elnyerte a Kínában legrangosabbnak számító Mao Dun irodalmi díjat is.	A kor igazi lelke hol lakik? Az épülő európai nagyváros tágasságában, a király gondoskodásában vagy inkább a monarchiabeli hétköznapi közjogi taposómalmában?	A szerző különösebb történelmi háttérrel nem rendelkező laikusok számára is követhető módon foglalja össze az eseményeket és azok politikai, szociális és pszichológiai kontextusát.	A huszadik század első évtizedének Párizs-élménye meghatározó volt a magyar művészi élet fejlődésére. Ady és Bartók Béla is elragadtatással írt első párizsi útjáról.	Bevált stratégiák a gyorsabb és hatékonyabb beilleszkedéshez és előrelépéshez az üzleti életben.
168 oldal; 2690 Ft	408 oldal; 3600 Ft	352 oldal; 2990 Ft	188 oldal; 2990 Ft	kb. 488 oldal; 3990 Ft	296 oldal; 3400 Ft

befejeződni, megtalálnia a helyét a közúzalékban, ezért minden lépés egy keresés volt a kertben, az optimális illeszkedés, a már biztos talaj, a következő elrugaskodási pont utáni óvatos kutakodás, amiben az egész teste részt vett, viszonyult, jelen volt, itt Budapesten.

Talán ezért invitálta ide a lányt, gondolta most, miközben megpróbált átsétálni a kert központi részén. Erre a közös kótaposásra, mosolygott el magában, ami megfeszítette a testet, lekötötte a figyelmet, s ezért megtartotta mellette azt, akinek közelségét másként nem merete remélni. Egy tavaszi délután találkozott itt vele, fülelt oda a lába alatt megcsikorduló kavicsokra. Bizonytalansága, bátortalansága miatt csak ezt a helyet merete javasolni, mert valahol érezte, ha a közöttük létező távolság miatt nem is találhatnak egymásra, ezen a helyen elérhető közelségbe kerülhetnek. Magyarországi volt a lány. Egy idegen bolygó szülötte. Beszéde gördülékeny volt, mozdulatai otthonosak, tartása természetes. Az egész volt érinthetetlen. Most pedig vele sétált, itt a Károlyi-kertben, próbált belekapaszkodni egyetlen emlékébe, mint ha lépéseivel az idő szakadéka fölött is átlendülhetne, de pont legfontosabb szövetségesei árulták el, a kövek. Nem őrizték meg lépteiket. Ahogy kezének a lány arca felé induló remegő, reményvesztett mozdulatát sem. Üresen csikorogtak, kattogtak a talpai alatt, mintha egy kőmalomban őröltek volna, úgy dolgoztak odalent, ahelyett, hogy egybetartották volna, csak felszaggatták a múltat, bezúzták, beörölték emlékeit, és valamilyen lisztszerű porral lepték be a lánynak a fák kopasz ágaiba beleoldódó, lassan felismerhetetlenné váló arcvonásait.

Túl sok volt ez már neki. Nem értette mi történt Budapesten. Hol vannak az egymáshoz simuló emlékei? Miért nem lel fel semmin az egymásba kapaszkodó múltat és jelent, amelyek, mint két imádkozó tenyér, fogják össze a különben széteső időt? Érezte, hogy összezavarodik.

A Vásárcsarnok irányába kellett volna elindulnia innen, de ehelyett öntudatlanul a Duna felé vette lépteit. Két-három rövidebb utcahossz után a nemrégiben felújítá-

tott, széles Váci utcán találta magát. Még zavarán túl is érzékelte, hogy valami nincs rendben az utcával. Túlságosan tökéletes, túlságosan steril volt rajta minden: a kifogástalanul lehelyezett, réstelen utcaburkolat, az utca két oldalán árványkodik padok, az óriási cserepekbe kihelyezett díszfák, a boltok üresen csillogó kirakatai. S mindezt felülről légmentesen zárta le a házsorok által szegélyezett ég egy-neműen szürke csíkja. Mintha a felújítás nem is a jelenbe vezette volna át a régít, hanem csak mumifikálta volna; megfosztotta állagától. Nem felújítani, hanem megőrizni kellene ezeket a régi utakat, futott át a fején a tétova gondolat. De ehhez viszonyulni is kellene tudni hozzájuk. Szeretni kellene a megroggyant tetőket, a hámló falakat, a törődött lámpaoszlopokat, a fényesre koptatott utca-köveket. Amiből nem maradt itt semmi, nézett fel-alá az utcán. Csak a közönyös idő csordogált a merev házfalak között, amivel szemben már képtelen volt védekezni.

Elindult ő is az utcán lefelé.

Ebben a korai órában kevesen sétáltak az utcán. Az ajándékboltok, az éttermek, a kávézók, a galériák mindhiába várták vendégeiket. Csak néhány galamb totyogott fel-alá a járókelők által üresen hagyott tágas közökben, táplálékot keresve az utcaburkolaton. Semmi nem hívta fel magára a figyelmet, semmi nem akart innen kitűnni, mintha csak a figyelem elaltatására rendezték volna be a helyet, hogy ne lehessen észrevenni, ha valami különös, netán rendkívüli történik.

Megtörtént.

De túl rövid ideig tartott, ezért nem lehetett végigkövetni, nem lehetett vele együtt haladni, mintha se eleje, se vége nem lett volna az eseménynek, csak kitörő, pulzáló közepe, ami nem egyből, hanem csak néhány pillanat múlva került a mindenség helyére, hogy aztán rendíthetetlenül mondja fel, egyedül diktálja, mi van, mi lehet ezen a helyen.

Egy mozdulat volt az egész. Egy láb kaszáló mozdulata. De ezt furcsa módon, nem az esemény sor elején, hanem csak a legvégén érzékelte. Mert először vala-

milyen vereső zajt hallott, szárnycsattogásokat, majd galambokat látott kilőni az ég felé, aztán egy előtte komótosan sétáló fiatalember hátára lett figyelmes, egy „Cowboys from Hell” feliratú sárga szélzsekire, és igen, látta a láb elkaszáló mozdulatát is, a galambok felé elindított erőteljes rúgást, amiben akkora lendület volt, hogy vele szembe fordította a fiatalembert.

Fel akarta rúgni a totyogó, táplálékot kereső galambokat – fogta fel a szeme előtt kiteljesedő esemény sor értelmét, s mintha ezzel a gyomrába érkezett volna meg a galambokat megcélzó rúgás. Pedig még volt valami, amit még kellett érteni, el kellett viselni: a fiatalember tekintetét, ami egy pillanat erejéig az ő tekintetével kapcsolódott egybe. Nem volt düh abban a tekintetben, vette észre meglepődve, nem volt semmilyen indulat, csak valamilyen furcsa derű. Azt mondta ez a tekintet: szabad vagyok, mindent megtehetek. Nincs számomra jelentősége a múltnak, nem fáj nekem a jelen, ez az utca is csak annyiban kell nekem, hogy rajta kitérítessék rúgásra induló lábamat.

A mozdulat megtörtént. Kinyílt és bezárult a közönyös idő. Az utcán azonban nem változott semmi. Úgy maradt minden, ahogy eddig is volt. A fiatalember is továbbment, majd néhány lépés után befordult az egyik kávézó ajtaján. Csak éppen a levegő fogott el a házak között, nem maradt a városban. Se levegő, se tér az emlékeinek.

El innen, el erről a helyről, kapott észbe. Több hely kell, több levegő. Egy jobboldali mellékutcácskán keresztül botorkált ki a Duna partjára. Pillantásával a folyó dagadozó hátát súrolva próbált meg felnézni a Gellért-hegy tetején magasló Szabadság-szoborra. Mintha tekintetével sikerülhetne ezen a módon újra levegőbe löknie, repetnie a várost.

De családottan kellett megállapítania: Budapest már nem repül.

Budapest egy törött szárnyú madár.

AZ EURÓPA KÖNYVKIADÓ ÚJDONSÁGAI

SEBASTIAN FAULKS:

Madárdal

VLADIMIR NABOKOV:

*Egy naplemente
részelei I.*

DAVID CRONENBERG:

Konzum

JOSÉ SARAMAGO:

*Ricardo Reis
halálának éve*

DOUGLAS SMITH:
*Az orosz arisztokrácia
végnapjai*

www.europakiado.hu
www.facebook.com/europakiado

EURÓPA